

‘Onderzoek 1’ - algemeen onderzoek onder werkzoekenden

Versie voor respondenten oktober 2003

Stichting IkWilWerken, wetenschappelijk bureau

Zoals aangegeven bij het invullen van de arbeidsaanbodenquête van oktober jl tref je bijgaand de belangrijkste resultaten aan van ons onderzoek. Dit is een exclusieve service naar jou toe als invuller. De niet-respondenten krijgen (zoals in de Nieuwsbrief vermeld) ook enkele uitslagen, om ze voor de volgende keer te motiveren wel mee te doen – dat ze zien waarmee we bezig zijn en dat het nuttig is. Maar als wel-respondent word je beloond met extra informatie en grafieken, die in de versie van de niet respondenten bijna een beetje plaaglijk zijn weggelaten (voor wat hoort wat, onderzoek kan alleen door mee te doen, dus al men geïnteresseerd is in wat men/anderen vinden moet men zelf ook invullen, nietwaar?)

We verzoeken je dan ook om deze resultaten te zien als “for your eyes only”. De diverse partijen waarmee wij in overleg zijn, zoals RWI (Raad voor Werk en Inkomen), vakbonden, werkgevers, Ministerie zullen door ons apart worden geïnformeerd en het is prettig dat er geen informatie uit lekt op dit moment. De rapportage naar hen toe (die we nog moeten maken) zal overigens nog veel uitgebreider zijn.

Het vervolg is dat er momenteel nog verder gezocht wordt naar andere verbanden die niet zomaar voor de hand liggen, maar wel aanwezig kunnen zijn. Omdat dit nog wel even kan duren en wij jullie niet langer in spanning willen laten, hebben besloten de belangrijkste conclusies alvast naar je te geven.

Na afloop ligt het zelfs in de bedoeling om dit onderzoek te publiceren onder een officieel ISBN nummer, waardoor dit onderzoek in de betere boekhandel te verkrijgen zal zijn.

Uiteraard zijn de gegevens “geanonimiseerd” zoals wij hebben toegezegd, immers wij respecteren je privacy.

De belangrijkste conclusies ontvang je derhalve “gratis”, als dank voor het inzenden van de enquête. Een uitslag (waarover later meer) was zodanig interessant dat we een aanvullend onderzoek 1B gaan houden, met nog meer gedetailleerde vragen naar werkbereidheid (in uren en in loon). Meer zul je lezen in de Nieuwsbrief. Deze aanvullende enquête 1B zal wederom naar iedereen worden gestuurd, dus ook naar jou. Een paar dingen (minimaal gehouden) zul je dus opnieuw moeten invullen, maar dat is voor de privacy. Vervolgens zullen er ook een onderzoek 2 en 3 worden gehouden, over (2) reïntegratie en (3) – uitgebreid – over de psychologie en het welbevinden van de werkloze in vergelijking met gemiddeld Nederland, en de gehanteerde coping stijlen (m.a.w.: hoe ga je met werkloosheid om?). Er is voor dit derde onderzoek (waar van je de vragen waarschijnlijk pas eind januari zult krijgen) reeds samenwerking gevonden met de Erasmus Universiteit Rotterdam, o.a. prof. Dr.Ruut Veenhoven (de ‘geluksprofessor’)

Ikwilwerken Arbeidsaanbodenquete: Waar ging het ook al weer over?

Voor degenen voor wie het onderzoek al wat verder weg is een korte inleiding:

Het doel was om antwoord te krijgen op vragen als: Wat belemmert de opstap naar een nieuwe baan? Hoe doelmatig is een reïntegratietraject? Ben je op zoek naar vast werk of ben je (vooralnog) tevreden met een tijdelijke functie?

Het onderzoek zelf

Feiten:

- Alle 1400 de leden aangesloten bij ikwilwerken zijn aangeschreven; (waarvan ongeveer 100 inmiddels hun emailadres bleken te hebben gewijzigd en derhalve niet meer bleek te kloppen)

- Zonder 'reminder' een respons 420 = zeer groot;

- Vele mensen hebben de enquêtes voorzien van extra uitgebreid commentaar, voorzien van hun persoonlijke ervaringen, sommigen zelfs meer dan 1 A4'tje getypte en/of geschreven tekst; Het vermoeden is dat het bevragen van werkzoekenden over dit onderwerp hen kennelijk erg raakt.

- Onderzoeksopzet bekend: deels deductief onderzoek (valideren van veronderstelde verbanden), deels inductief onderzoek (komen tot nieuwe theorievorming), deels 'weten wat wij altijd al wilden weten maar niemand ooit aan werkzoekenden heeft gevraagd.

- Verwerking van de onderzoekgegevens door academici in SPSS = Statistical Package for Social Sciences

- Mogelijke 'vertekening' in onderzoek:

- Misschien willen ondervraagden zeer graag werken – meer dan gemiddelde actief werkzoekenden;
- de Stichting Ikwilwerken is pas ruim een half jaar bekend – beïnvloedt wellicht mensen met bepaalde uitkeringsduur en hoop om lid te worden (met name de mensen tegen het einde van hun hoop, 6 maanden+ werkloos?)
- Oprichter/leider is academicus, -> wellicht iets hoger gemiddeld opleidingsniveau 'leden' dan gemiddeld werkzoekend Nederland

- 1500 werkgevers aangeschreven, respons laag: ruim 30

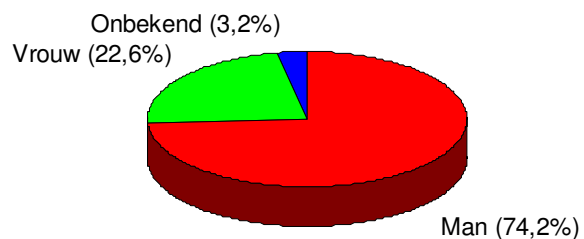
Algemeen

Er zijn vele grafieken gemaakt en verbanden gezocht met jullie input, onderstaand is een selectie van diverse grafieken weergegeven:

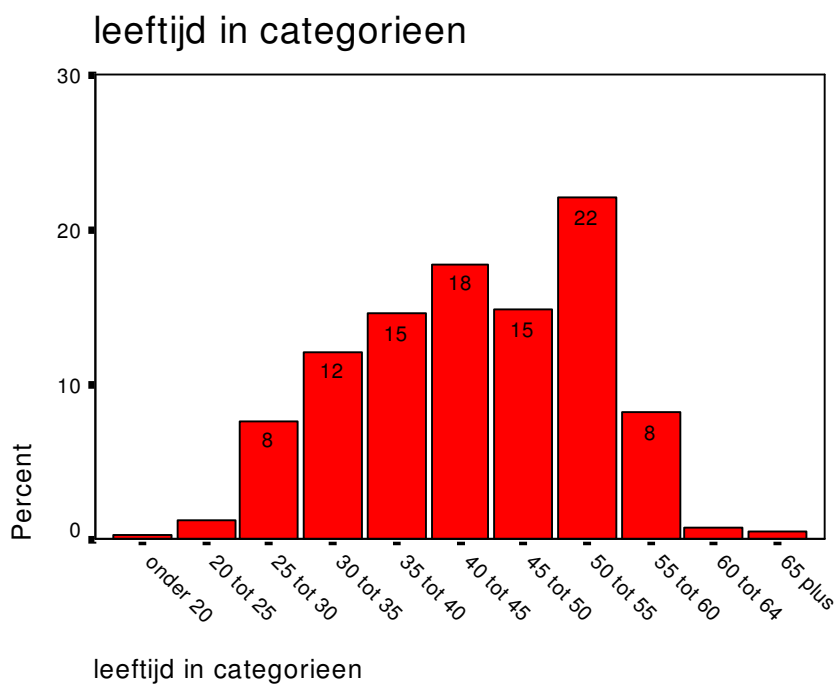
1) Ikwilwerken: een mannenclub? of zijn het juist de mannen die hebben gereageerd?

Man-vrouw verdeling van de respondenten

Geslacht (in percentage)

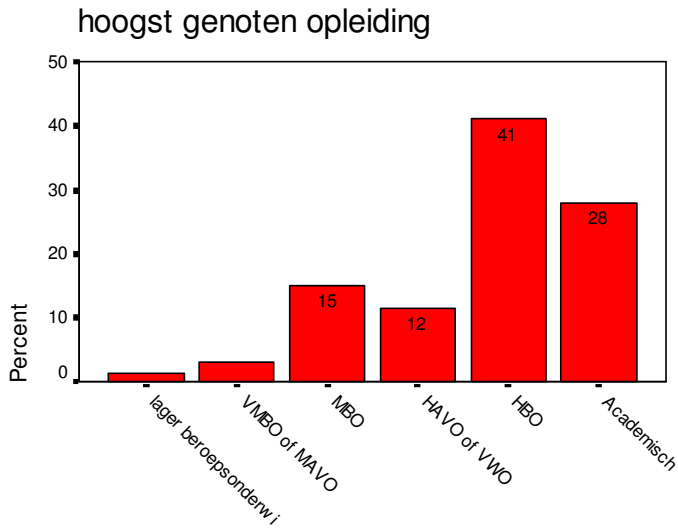

2) Leeftijdverdeling van de respondenten

70% ligt in de groep van de leeftijd 35-55 jaar

3) Wat is het hoogste opleidingsniveau van de respondenten?

hoogst genoten opleiding

Hoogst genoten opleiding: 69% HBO/ac, 15% MBO

4) Hoe lang zitten de respondenten al zonder werk?

Hoe lang zit u zonder werk?

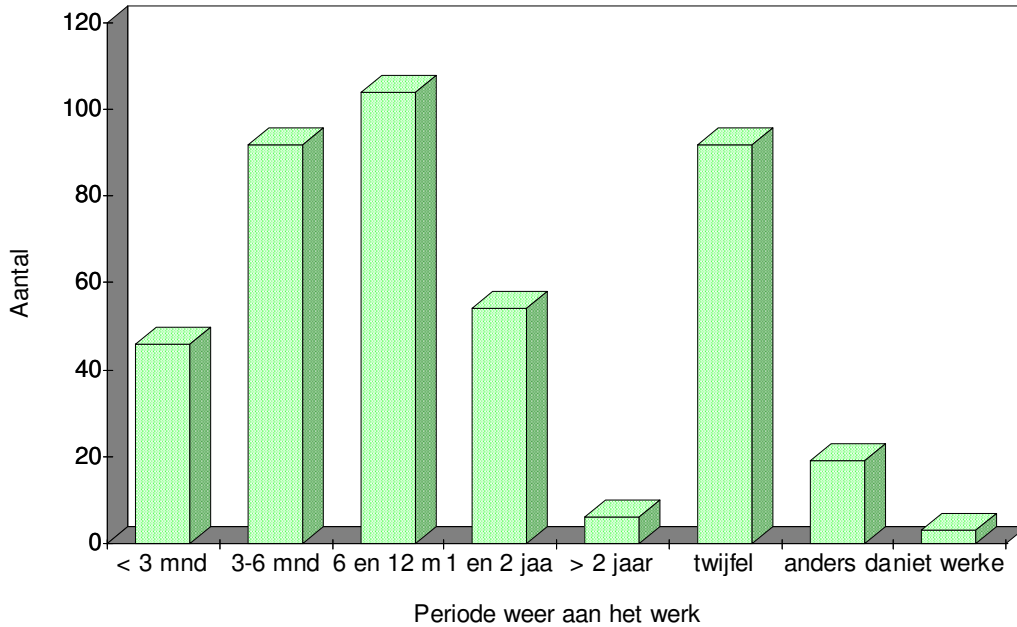
Gemiddeld werkloos: 1 jaar 4 maanden !!! De mediaan zit iets lager zoals af te leiden uit bovenstaand diagram, nl. op iets minder dan 1 jaar.

5) Periode waarin men verwacht weer aan het werk te zijn

De volledige vraag is: 'Over hoeveel tijd denkt u weer aan het werk te zijn?'

'Over hoeveel tijd denkt u weer aan het

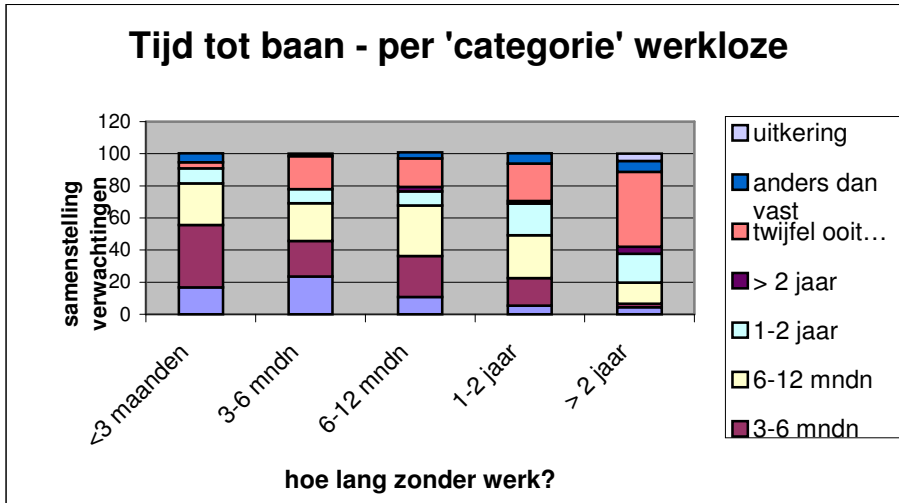
(op basis van ingevulde enquêtes)

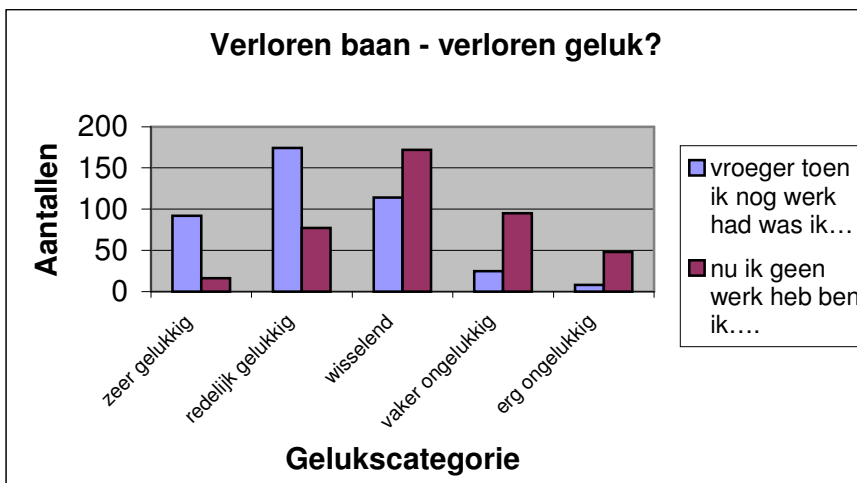
(twijfel is: 'ik twijfel of ik ooit weer werk krijg'; anders is 'ik zal anders geld verdienen dan met een baan' en 'niet werke...' is: ik denk dat mijn toekomst niet meer uit werken zal bestaan, wel een uitkering)

Zeer opvallend is de categorie 'ik twijfel of ik ooit weer werk krijg'. Zoals elders blijkt begint deze denkwijze pas in zwing te raken na 3 maanden werkloosheid, en neemt deze denkwijze erg toe rond het eerste jaar van werkloosheid. Het zal een niet-leuke situatie zijn om in te leven. De gedachte dat men wel weer aan het werk komt, al kan dat over bijvoorbeeld meer dan 2 jaar zijn (als bijvoorbeeld economie is hersteld en er een tekort aan arbeidskrachten zou ontstaan, deels ook door de vergrijzing) blijkt voor bijna niemand een 'psychologisch houdbare' gedachte.

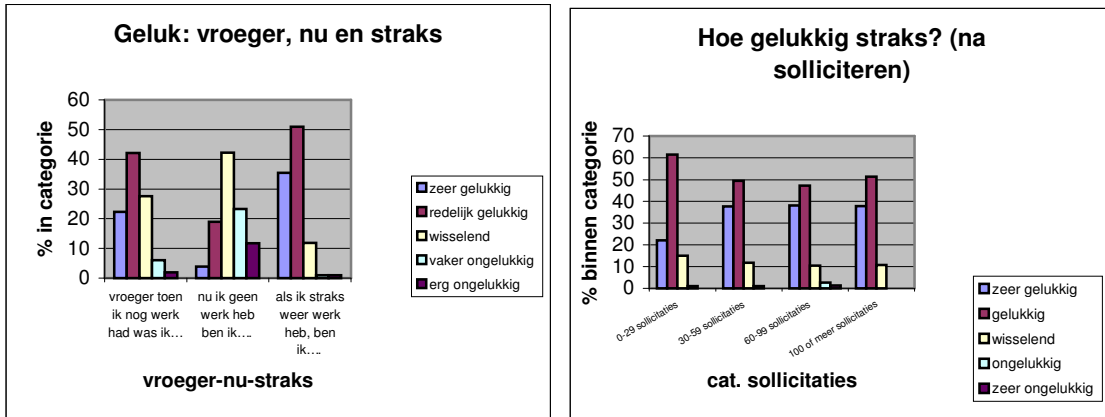
De verwachting over hoeveel tijd men weer aan het werk gaat blijkt het sterkst te correleren (samen te hangen) met 1) de leeftijd en 2) de werkloosheidsduur tot nu toe. Dit (en nog veel meer) is uitgezocht in het statistische pakket SPSS. De volgende grafiek laat mooi zien per categorie 'werklozen' wat de verwachting is ten aanzien van een toekomstige baan.

Het verliezen van een baan beïnvloedt volgens de respondenten in belangrijke mate hun geluk:

Hoe gelukkig denkt men te worden na het vinden van een nieuwe baan? Hier blijkt een soort 'halleluja' effect te spelen: de verwachting is dat men na het vinden van werk veel gelukkiger zal zijn dan nu, en ook gelukkiger dan in de tijd dat men nog wel een baan had:

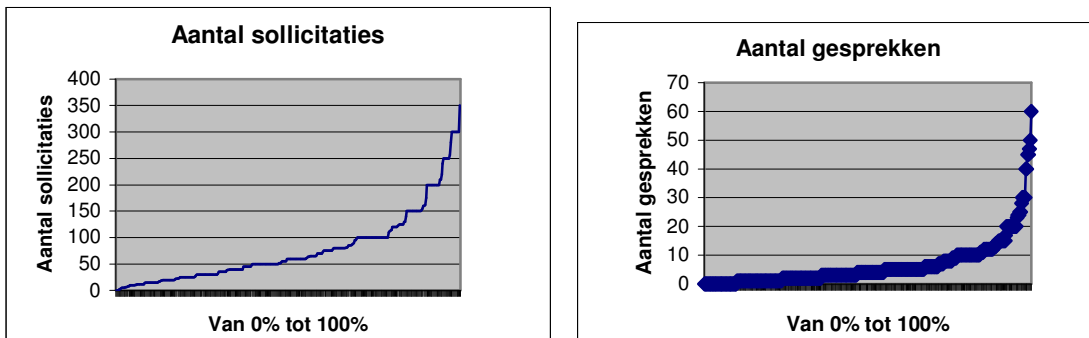

Uit het rechter diagram blijkt de geluksverwachting voor de toekomst groter te zijn als men meer dan 30 sollicitaties de deur uit heeft gedaan: dan is het waarschijnlijk dat men er schoon tabak van heeft, en wordt een toekomst met werk des te meer gewaardeerd. Tip: zorg ervoor dat je minstens 30 sollicitaties pleegt, dan ben je tenminste dankbaar als je nieuw werk hebt!

Mensen die slecht in hun vel zitten hebben het moeilijk. Er blijkt een zeer hoge correlatie te zijn tussen respondenten die zeiden zich nu ongelukkig te voelen en die op de vraag 'beïnvloedt het niet-hebben van werk uw sollicitatieuitstraling?' 'Ja!' beantwoordden. Des te meer zaak om er ondanks het solliciteren te proberen er een leuk leven op na te houden, met (goedkope) hobby's, dankbaar vrijwilligerswerk etc.

7) Hoeveel solliciteer je t.o.v. anderen?

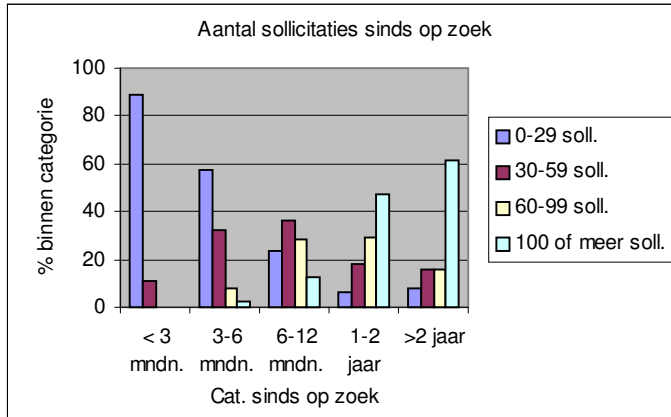
De vorige grafieken zijn waren alleen voor jullie, respondenten, evenals de volgende. Wij verwachten dat velen hier razend benieuwd naar zijn: hoeveel sollicitaties pleegt men zoal? En hoe vaak komt men op gesprek? Hier komt een setje grafieken.

Een voorbeeld hoe e.e.a. te lezen: als je ca. 100 sollicitaties hebt verzonden, sta je ongeveer op 70-80%, dat wil zeggen: je hebt meer gesolliciteerd dan $\frac{3}{4}$ van de respondenten (denk aan de mediaan: 50% van de respondenten zijn bijna 1 jaar zonder werk). Het gemiddelde zit ongeveer op 50-50: 50% van de respondenten heeft ca. 50 sollicitaties gepleegd. Dus ruim 1 per week is het gemiddelde (en 1 per week de WW plicht). Het aantal gesprekken: daar blijkt dat 50% van de mensen (inmiddels weten we: dat zijn ca. 50 sollicitaties in minder dan een jaar tijd) 5 gesprekken heeft gehad. Als je 10 gesprekken of meer hebt gehad, zit je bij de top 20% van de respondenten. Als je meer dan 20 gesprekken hebt gehad, zit je bij de top 6% en

kun je je afvragen: schriftelijk kom ik kennelijk goed over -> ik kom op gesprek, maar is er iets anders dat mis is? Mijn contact tijdens sollicitaties, mijn niet lekker in mijn vel steken?

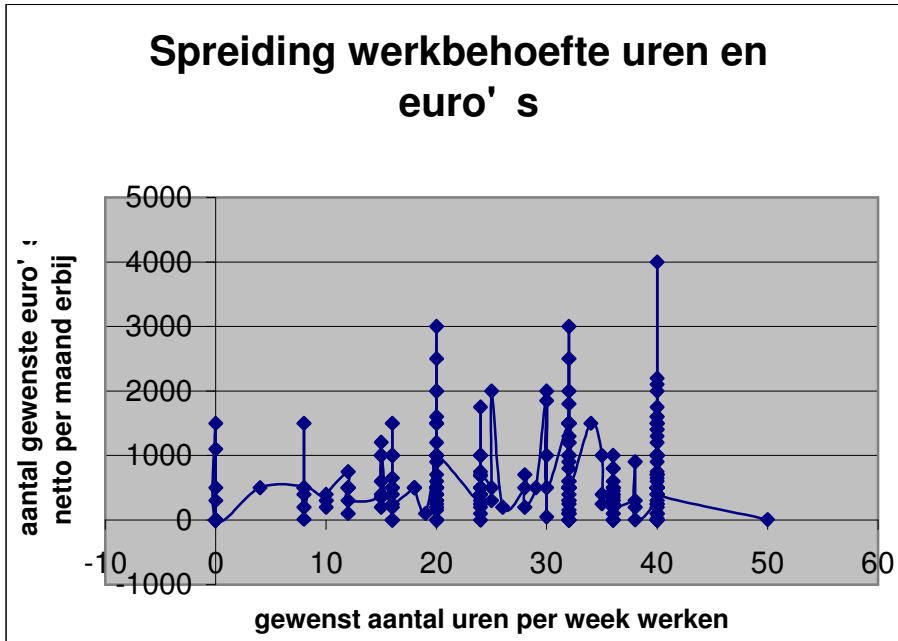
Bovenstaand betreft gemiddelden. Het volgende diagram geeft de spreidingen weer, afhankelijk van de periode dat men zonder werk zit.

Je moet het zo lezen: van de mensen die tussen 1-2 jaar werkloos zijn, heeft ca. 50% 100 of meer sollicitaties verstuurd. Van de mensen die langer dan 2 jaar werkloos zijn, heeft meer dan 60% 100 of meer sollicitaties verstuurd. De responsgraad dat je op gesprek mag (als % van het aantal verstuurde sollicitaties) daalt van ca. 12% als je 0-29 sollicitaties hebt gepleegd tot minder dan 8% voor de mensen die richting 100 sollicitaties hebben gepleegd. Hier kunnen verschillende effecten meespelen. Maar deze wetenschap, dat je in ca. 10% van de gevallen op gesprek komt, geeft je ook enige feedback over wat bij jou wel/niet goed scoort ten opzichte van het gemiddelde.

8) Werkbereidheid

Men wil graag werken in plaats van een uitkering ontvangen. Nu men de uitkering toch ontvangt, is de vraag gesteld: 'voor hoeveel uur per week zou u willen werken?' – meer dan 55% antwoordde 30 uur of meer per week. Op de vraag hoeveel men dan wilde verdienen, was het antwoord heel divers. Zie o.a. de volgende 'scatter':

Deze scatter (spreidingsdiagram) komt voort uit de vragen die we gesteld hebben: ‘hoeveel uren per week bent u bereid te werken?’ en ‘gesteld dat u uw uitkering mag houden: hoeveel euro netto per maand zou u bovenop de uitkering voor dit werk willen hebben?’

De lezer begrijpt dat we hier heel uitgebreid naar hebben gekeken! Gemiddeldes berekend, standaarddeviaties, de verdeling bestudeert, correlaties etc. De ‘vloeiende lijn’ tussen de pieken geeft het gemiddelde weer (dat zoals je ziet, tussen 0 en 1000 euro schommelt, maar vaak rond de 400 ligt). Een van de conclusies is dat de mensen die wel meer dan 30 uur per week willen werken, dat best wil doen voor ruim 4 euro netto per uur erbij bovenop de uitkering waarvoor men ‘niets hoeft te doen’. Dus: een enorm arbeidspotentieel. En dus: de uitkeringen hoeven niet omlaag om werken te stimuleren, mensen zijn voor reeds lage bedragen bovenop de uitkering bereid veel te werken!

Maar waarom variëren de cijfers zo enorm? Wat hanteerde een ieder als referentiekader voor zijn/haar wens? Is er na een verloop van tijd nog een samenhang met het oude salaris, of gaat men meer redeneren vanuit het ‘niet tegen niets doen’ kan ‘doe mij gewoon werk, al betaalt het slecht!’ – of komt e.e.a. voort uit de huidige levenssituatie/behoefte aan geld? Is men bereid in inkomen te zakken om een ‘even leuke’ baan te krijgen? Bovendien blijkt 20% van de respondenten geen uitkering te hebben.....dus je begrijpt: hiervoor is aanvullend onderzoek 1B nodig dat je binnenkort krijgt!

Wederom alle anonimiteit gegarandeerd, maar met deze cijfers kunnen we zeer goed naar de politiek toe:

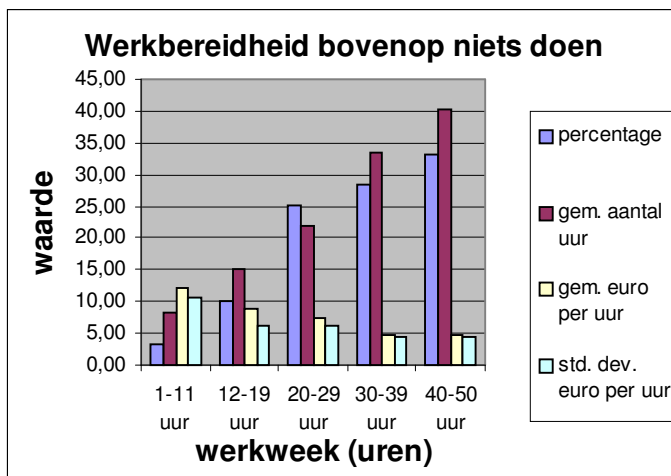
- er is een enorm arbeidspotentieel
- dat graag wil werken, tegen een ‘bovenop de uitkering’ laag bedrag’....m.a.w.:de uitkeringen hoeven helemaal niet omlaag als ‘financiële prikkel’, deze groep goed opgeleiden (35-55 jaar, 69% HBO/ac) is bereid al voor duidelijk minder dan het oude salaris flink aan de slag te gaan!
- mensen stellen zich qua loon flexibel op, nemen vaak genoegen met minder salaris maar w&s bureaus zijn vaak inflexibel en noemen iemand snel ‘overgekwalificeerd’.

De mensen solliciteren daarnaast veel...dus de mensen is echt niets te verwijten -> het is tijd om maatregelen af te spreken voor extra werk, werkgevers meer vrijheid te geven, werkzoekers en werkgevers directer met elkaar in contact te laten komen en wel op hoger niveau dan het vaak lage niveau met regelmatig 'starre' P&O-ers en w&s bureaus.

Ook uit andere antwoorden blijkt dat de reden om te gaan werken met name niet-financieel is.

Interessant? Wilt je meer weten? Doe dan met onderzoek 1B mee dat je over enkele dagen krijgt! Dan krijgen we nog verfijnder inzicht dat we kunnen gebruiken in onze lobby richting politiek.

Onderstaand volgen nog een diagram dat we konden maken zonder het aanvullende onderzoek 1B.

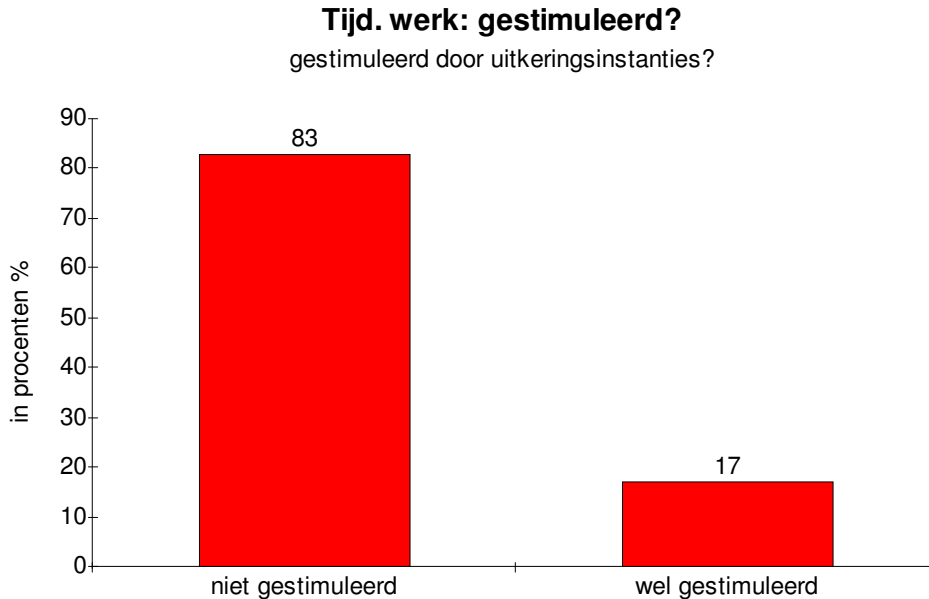

Het blijkt dat 60% of meer van de mensen tussen 30 en 50 uur wil werken, tegen een (boven de uitkering) toch vrij laag nettoloon van ruim 4 euro per uur. Deze mensen zijn zo werkwillend dat de uitkering beslist niet omlaag hoeft om 'ze aan het werk te krijgen'. Zeker als je bedenkt dat de gemiddelde respondent 40-55 jaar is en (69%) HBO/ac en dus waarschijnlijk al een flink salaris had. Wat we echter niet hadden verwacht, is dat 20% van de respondenten GEEN uitkering heeft, daardoor ligt het gemiddelde van het 'gewenste loon meer dan het uitkeringsbedrag' extra hoog. Om in deze werk- en loon wensen verfijnd inzicht te krijgen wordt onderzoek 1B uitgezet.

Er kan dan des te verfijnder worden geconcludeerd hoe bereidwillig mensen zijn. Ook wordt de vraag gesteld (in komend onderzoek 1B) wat uw ervaring is hoe een werkgever of werving & selectiebureau reageert als u aangeeft eventueel minder te hoeven verdienen dan in de oude baan. Hier zou nl. best eens een knelpunt kunnen zitten op de arbeidsmarkt – niet inflexibiliteit van actief werkzoekenden zoals bij ikwilwerken, maar vooroordelen en starheid bij bijvoorbeeld werving & selectiebureaus!

9) De uitvoeringsinstellingen

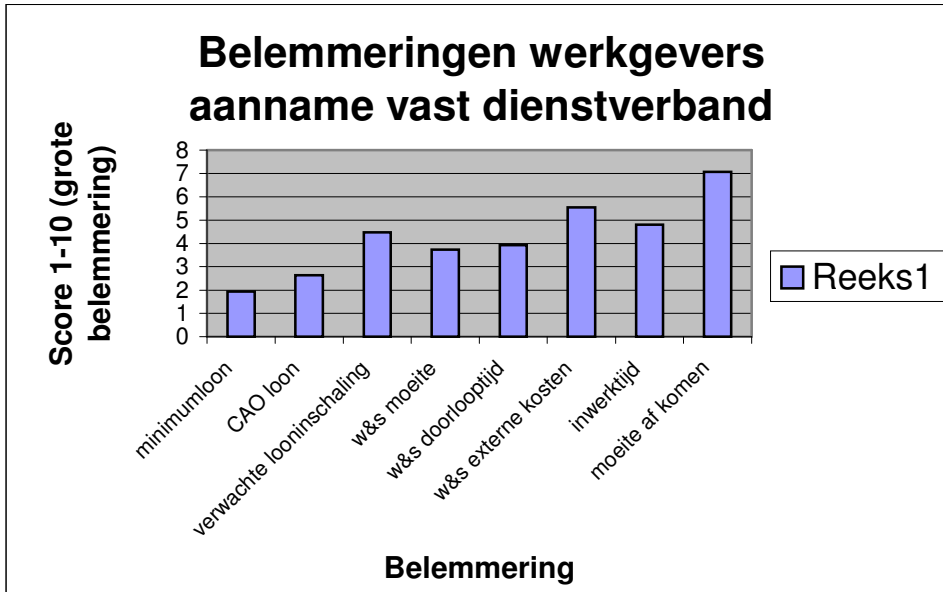
Staatssecretaris Rutte weigerde een tekst van ikwilwerken over de gevolgen van tijdelijk werken te becommentariëren, of de gevolgen juist waren samengevat. Hij is nog jong en kan nog leren....de volgende uitslag zal hem wel aan het denken (en werken?) zetten!

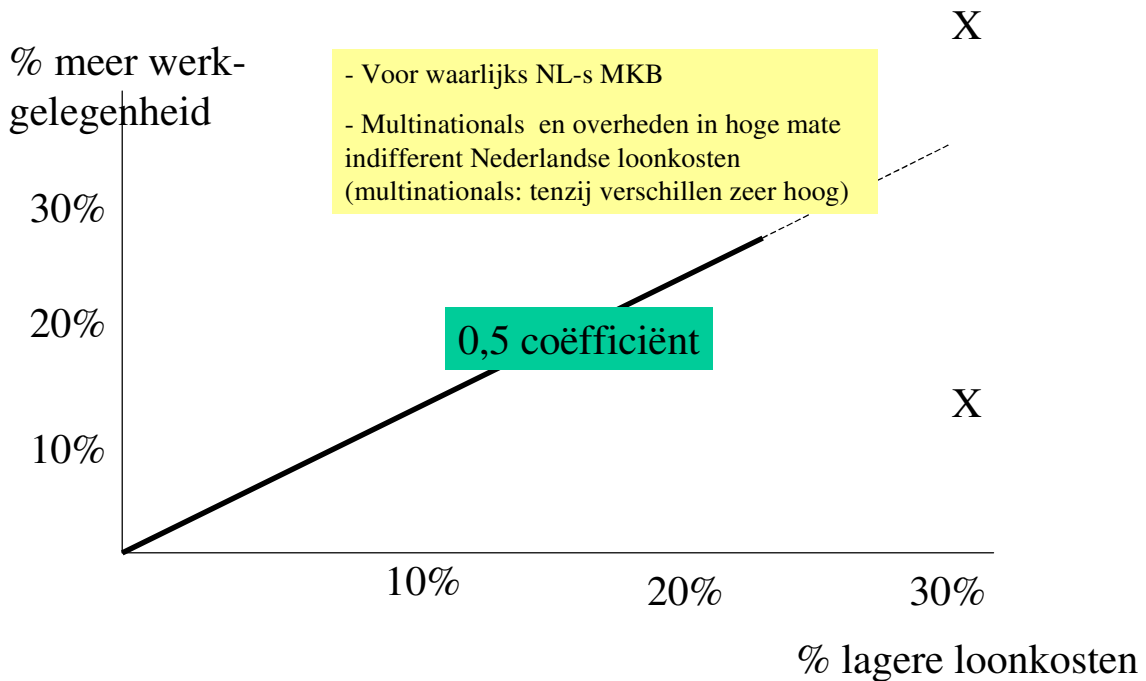
De belangrijkste angst van WW-ers om werk aan te nemen zijn: de gevolgen voor de uitkering, zo antwoordde meer dan 50% als reden nummer 1!

10) Wat de werkgevers willen

Er is ook een enquête gehouden onder werkgevers, wat zij zien als belangrijkste belemmeringen om mensen aan te nemen. En dat is niet: geld! Maar wel: de kosten en moeite omtrent werving & selectie staven 4 t/m 8), en op de tweede plaats de starheid van het ontslagrecht (met dienstjaren en leeftijd...staaf 9 uiterst rechts). Dat zie je in onderstaand diagram. In de tweede plaat zie je wat werkgevers antwoorden op de vraag: 'hoeveel procent (y) extra mensen zou u in dienst hebben als de loonkosten x procent lager zouden zijn?'

Weergave invloed loon op werk

Verlaging van algemene loonkosten bleken voor decentrale eenheden van multinationals en overheden geen prikkel om meer mensen aan te nemen! Alleen voor het MKB, en dan met een factor 0,5...dus x % lagere loonkosten betekent 0,5x% extra mensen in dienst.

Wij hebben ook gevraagd hoe ze aan keken tegen het aannemen van iemand die nu werkloos is: meestal was dat geen probleem en had men begrip vanwege de huidige markt. Wat men echter wel altijd belangrijk vond, was of de kandidaat maatschappelijk actief was. Dus behalve vanuit de invalshoek van werkzoekende zelf (leuk vrijwilligerswerk doen om goed in

je vel te blijven zitten) is het ook vanuit de invalshoek van de werkgever die naar je kijkt belangrijk om maatschappelijk actief te zijn en leuk vrijwilligerswerk, bij voorkeur van niveau te doen. IkWilWerken is erg voorstander van vrijwilligerswerk naast het solliciteren en heeft in individuele gevallen elk CWI en UWV daarvan weten te overtuigen.

11) Conclusies en aanbevelingen

Uiteraard kan slechts met het complete materiaal een evenwichtige set van conclusies worden getrokken met vervolgens aanbevelingen per partij.

Zeer duidelijke conclusies zijn (naast nog zeer veel meer in uitgebreidere verslagen)

- a) er is zeer grote werkbereidheid, 15% zelfs tegen 0 of 1 euro per week bovenop de uitkering en 60% wil 30-50 uur per week werken
- b) mensen die werk zoeken zijn zeer loonflexibel: er is een grote kans tot matching tussen werknemers en werkgevers. Dit zal nader worden onderzocht in onderzoek 1B.
- c) versoepeling ontslagrecht (met name: dienstjaren) zou tot een veel flexibeler arbeidsmarkt leiden en meer kansen voor de mensen die nu worden uitgesloten
- d) werving en selectie enerzijds en de moeite om van mensen af te komen anderzijds (het ontslagrecht) blijken de grootste belemmeringen voor werkgevers om mensen aan te nemen
- e) de loonhoogte is voor de ondervraagde (decentrale) overheid geen reden om meer of minder mensen aan te nemen, evenmin als voor de ondervraagde (decentrale) onderdelen van multinationals. De loonhoogte is wel een belangrijke overweging voor aannames van personeel in het MKB.
- f) Een loonsverlaging van x% lijkt op grond van dit onderzoek te leiden tot aannames van 0,5 x% extra mensen (coëfficiënt 0,5) – althans: deze intentie spreken ondervraagden uit.
- g) de voorlichting van uitvoeringsinstellingen over de gevolgen van tijdelijk werken is belabberd (83%: niet voorgelicht) en het remt zeer veel WW-ers om tijdelijk werk aan te nemen. De staatssecretaris, de heer M. Rutte, weigerde zowel om een stuk van ikwilwerken over gevolgen van tijdelijk werken bij uitkeringen te herzien, zowel als om zelf met een voorlichtend stuk te komen. Dit getuigt er ook van dat de top van SoZaWe zich totaal niet bewust is van deze feiten uit de praktijk.
- h) Het verlies van een baan leidt bij werkwilligen tot een duidelijk aanwijsbaar verlies van levensgeluk – alle reden om actief werkzoekenden niet tot zondeboek te maken! 50% van de mensen die 2 jaar of langer zonder werk zitten twijfelen of ze ooit nog aan betaald werk komen, en 60% van hen heeft al meer dan 100 sollicitaties gepleegd. Enige compassie met deze mensen in plaats van repressie (bij gebrek aan werkgelegenheid) lijkt zeer op zijn plaats.

Suggesties en open sollicitaties (nog enkele economen gezocht, en mensen die rapporten kunnen schrijven zijn altijd welkom) naar onderzoek@ikwilwerken.nl